

vibratos calido ferro murraque madentis.' 100
 his agitur furiis, totoque ardentis ab ore
 scintillae absistunt, oculis micat acribus ignis:
 mugitus veluti cum prima in proelia taurus
 terrificos ciet atque irasci in cornua temptat,
 arboris obnixus trunco, ventosque lacessit 106
 ictibus aut sparsa ad pugnam proludit harena.

Nec minus interea maternis saevos in armis
 Aeneas acuit Martem et se suscitatur ira,
 oblato gaudens componi foedere bellum.
 tum socios maestique metum solatur Iuli, 110
 fata docens, regique iubet responsa Latino
 certa referre viros et pacis dicere leges.

Postera vix summos spargebat lumine montis
 orta dies, cum primum alto se gurgite tollunt
 solis equi lucemque elatis naribus efflant: 116
 campum ad certamen magnae sub moenibus urbis
 dimensi Rutulique viri Teucrique parabant
 in medioque focos et dis communibus aras
 gramineas. alii fontemque ignemque ferebant,
 velati limo et verbena tempora vincti. 120
 procedit legio Ausonidum, pilataque plenis
 agmina se fundunt portis. hinc Troïus omnis
 Tyrrhenusque ruit variis exercitus armis,
 haud secus instructi ferro, quam si aspera Martis
 pugna vocet; nec non mediis in milibus ipsi 125
 ductores auro volitant ostroque superbi,
 et genus Assaraci Mnestheus et fortis Asilas
 et Messapus equom domitor, Neptunia proles.
 utque dato signo spatia in sua quisque recessit,
 defigunt tellure hastas et scuta reclinant. 130
 tum studio effusae matres et volgus inermum
 invalidique senes turris et tecta domorum
 obsedere, alii portis sublimibus adstant.

At Iuno e summo, qui nunc Albanus habetur,
 — tum neque nomen erat nec honos aut gloria
 monti — 135